

DÜNYA TÜRK FORUMU

| Stratejik İletişim: Referans Değerler, Kurumlar, Kişiler |
| Türk Diasporası Vizyonu, Stratejik İletişim ve Yönetişimi |

DTF AKIL KİŞİLER KURULU 4. TOPLANTISI
SONUÇ RAPORU

DÜNYA TÜRK FORUMU

AKİL KİŞİLER KURULU 4. TOPLANTISI

DÜNYA TÜRK FORUMU

AKİL KİŞİLER KURULU 4. TOPLANTISI

GEÇİCİ SONUÇ RAPORU (ÖZET)

Dünya Türk Forumu Akil Kişiler Kurulu'nun dördüncü toplantısı 5. Dünya Türk Forumu'nun hemen öncesinde **01 Haziran 2016** tarihinde **İstanbul**'da aşağıda isimlerle gerçekleştirilmiştir:

AKİL KİŞİLER KURULU ÜYELERİ

- Prof. Dr. Ali Engin OBA**, E. Büyükelçi, Çağ Üniversitesi | TASAM, Türkiye
Büyükelçi Halil AKINCI, Hazar Strateji Enstitüsü, Türkiye
Prof. Dr. Ahat ANDİCAN, İstanbul Üniversitesi, Devlet Eski Bakanı, Türkiye
Prof. Dr. Faruk ŞEN, TAVAK Başkanı, Türkiye
Prof. Dr. Nevzat YALÇINTAŞ, 21.-22. Dönem Milletvekili, Türkiye
Prof. Dr. İsenbike TOGAN, Boğaziçi Üniversitesi, Türkiye
Hakkı ATUN, Doğu Akdeniz Üniversitesi Öğretim Üyesi, KKTC Eski Başbakanı
Dr. Veyis GÜNGÖR, Türkevi Araştırmalar Merkezi Başkanı, Hollanda
Prof. Dr. Hakkı KESKİN, Almanya Türk Toplumu Onursal Başkanı, Almanya
Prof. Dr. Kadırali KONKOBAYEV, Kırgız - Türk Manas Üniversitesi, Kırgızistan
Prof. Dr. Emine GÜRSOY NASKALİ, Marmara Üniversitesi, Türkiye
Anar RIZAYEV, Yazarlar Birliği Başkanı, Azerbaycan
Olcas SÜLEYMENOV, UNESCO Kazakistan Daimi Temsilcisi, Yazar, Kazakistan
Prof. Dr. Vamık VOLKAN, Virginia Üniversitesi Zihin ve İnsan İlişkileri Merkezi, ABD

TOPLANTI GÜNDEMİ

1. Giriş
2. 2016-2017 Eylem Planının Müzakeresi
3. 5. Dünya Türk Forumu Deklarasyonu için "Stratejik İletişim: Referans Değerler, Kurumlar, Kişiler" ve "Türk Diasporası Vizyonu, Stratejik İletişim ve Yönetişimi" Temalarına dair Görüş ve Katkıları
4. Türk Dünyası ve Diasporaları Gündemi
5. Küresel ve Bölgesel Sorunların Türk Dünyasına Yansımaları
6. 6. Dünya Türk Forumu'na yönelik Kurumsal ve Müşahhas Öneriler
7. Diğer Konular

DÜNYA TÜRK FORUMU

AKIL KİŞİLER KURULU 4. TOPLANTISI

TOPLANTI ÖZETİ

Türk dünyası; Türkiye, Türki cumhuriyetler ve **diasporalar** düzeyinde ciddi problemlerle karşı karşıyadır. Türki cumhuriyetler ve Türkiye; kendi aralarındaki ilişkilerini düzenlemek ve geliştirmek üzere, Türk dünyasındaki çeşitliliği ve özgün koşulları göz önünde bulundurarak, orta ve uzun vadeli çok boyutlu stratejiler ve buna uygun çok yönlü politikalar geliştirmek zorundadırlar.

Diasporalar düzeyinde ise en önemli sorun; Diaspora STK'larına dönük uzun vadeli, bütünleşik ve etkin stratejinin geliştirilememiş olmasıdır. Bu nedenle Türk dünyası üyesi devletlerin çıkarları ile dışarıda faaliyet gösteren STK'ların faaliyetleri arasında bir eş güdüm sağlanamamaktadır. Bu ise Türk dünyası üyesi aktörler arasında sinerji oluşmasını engellemekte ve zaten kıt olan kaynakların heba edilmesine neden olmaktadır.

Batı'daki STK'lar kuruluş amaçları bakımından Türk dünyasının çıkarlarına hizmete uygun değildir. Diaspora ile ilgili STK'lar için; değişime ve gelişime açık, Diaspora'nın sahip olduğu gücün bilinci ile davranmasını sağlayacak yeni bir strateji geliştirilmeli ve Diaspora için bir çatı oluşturulmalıdır.

Doğu'yu ve Batı'yı telif etme kapasitesine sahip olan ve Türk dünyasının Batı ile bağlantıları bakımından büyük önem taşıyan Türk diasporası için, hem buldukları ülkelere hem de Türk dünyasına aidiyet ve sorumluluk temelinde davranmalarını sağlayacak yeni bir yaklaşım ve buna uygun politikalar geliştirilmelidir.

Küreselleşme etkisinin gittikçe derinleşmesi Diaspora'nın sadece Batılı ülkelerde değil tüm dünyada etkili olmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda Afrika, Güney Asya, Kafkasya, Orta Asya, Hint Alt Kıtası, Orta Doğu, Balkanlar, Avrupa, Kuzey Amerika, Latin Amerika, Pasifik vb. bölgelerdeki Türk varlığına dönük orta ve uzun vadeli stratejiler geliştirilmesi zorunludur.

Orta Asya'daki gelişmeler Bölge'ye dair nitelikli analizlerin yapılmasını ve politikalar geliştirilmesini gerektirmektedir. Rusya'nın Kırım politikaları Türk dünyasının her yerinde ciddi gerilim ve tedirginliklere neden olmuştur. Özbekistan dışındaki tüm Orta Asya ülkeleri demografik bakımdan kendilerini ciddi tehdit altında hissetmektedirler. Benzeri sorunlar Türk dünyasını birlikte davranmaya zorlamaktadır.

Ne var ki, reel politik mülahazalar bazı ülkelerin haklı olarak kaygı duymalarına ve çekimser davranmalarına neden olmaktadır. Bu nedenle tüm aktörlerin özgün koşulları tek tek göz önünde bulundurulmalı, bazı ülkelerin diğerlerini mutlak surette desteklemeleri beklenilmemeli ve asgari müşterekte birlik sağlamaya çalışılmalıdır.

DÜNYA TÜRK FORUMU

AKIL KİŞİLER KURULU 4. TOPLANTISI

Dünyadaki **küresel Türk algısı**, İslam korkusu ve üye ülke politikaları tarafından da beslenen olumsuz bir veçhe kazanma temayülündedir. Birinci Dünya Savaşı'nda kader birliği içerisinde mücadele ettiğimiz Almanya'da bile negatif Türk imajı oluşturma çabalarının geldiği nokta düşündürücüdür. Küresel düzeyde Türk algısı ve imajının geliştirilmesi için nitelikli çalışmalar yürütülmelidir.

Rusya - Türkiye ilişkileri, Orta Asya'daki ve Sincan özerk bölgesinde Uygur Türkleri ile ilgili gelişmeler, Orta Doğu'daki gelişmeler, Türkiye'nin Afrika açılımı ve Avrupa Birliği ile ilişkileri; **Çin'i**, Türk dünyası açısından daha fazla dikkate alınması gereken bir aktör hâline getirmiştir. Sincan özerk bölgesindeki gelişmelerin üçüncü ülkelerce Türkiye - Çin ilişkilerini kötüleştirme amacıyla kullanmalarına izin verilmemidir. Sincan'daki kardeş topluma realist bir şekilde ve hem onlara hem de Çin - Türkiye ilişkilerine zarar vermeyecek şekilde yaklaşılmalıdır. Öte yandan, Sincan olayları bahane edilerek Çinli turistlere karşı gerçekleştirilen rahatsız edici davranışlar sadece turizm faaliyetlerine değil, Türkiye - Çin ilişkilerine de ağır zarar vermektedir.

Yukarıda tasvir edilmeye çalışılan genel çerçeve açısından bakıldığında Türk dünyasına dönük dış politika önerileri geliştirmek üzere resmî ve sivil merkezlerce **çok yönlü, ayrıntılı çalışmaların yürütülmesi** gerektiği açıkça anlaşılmaktadır.

Sincan olayları, Irak ve Suriye Türkmenleri, Rodos, İstanköy ve Batı Trakya Türkleri başta olmak üzere Türkler pek çok yerde **asimilasyon ya da sürgün politikalarına** maruz kalmaktadırlar. Batı Trakya'da Türk toplumunun seçtiği müftülerin göreve gelmesine izin verilmemekte, bunun yerine farklı ülkelerde dinin sert yönünün ön plana çıkararak, aşırılıkçı ve hoşgörüsüz eğilimlerle eğitim almış kişiler müftü ve imam tayin edilmektedir. Bu politikalarla Türklüğün unutturulmaya çalışıldığı ortadadır.

Almanya'da onlarca masum Türk'ün sistematik katliama maruz kaldığı da bir gerçektir. Bu konuda TBMM'nin harekete geçerek "Sistematik Türk Katliamı" adında bir yasa çıkarması uygun olabilir.

Rusya ile yaşanan uçak krizinin ardından tarafların verdiği tepkiler düşündürücüdür. Tarihsel açıdan değerlendirildiğinde Rusya ile Osmanlı ve daha sonra Türkiye arasında anlaşmazlık çıktığında her iki ülke de bundan zararlı çıkarken, diğer küresel güçler bu tür anlaşmazlıklardan yararlanma yoluna gitmişlerdir. **Dostluk ise her iki tarafın işine yaramaktadır.** Gerek Rusya gerekse Türkiye bunun bilincinde olmalıdır.

Türk dünyasının bütünleşmesinde **ortak dil** ve **ortak alfabe** hayati öneme sahiptir. Türki cumhuriyetleri birbirlerinin dillerini öğrenme konusunda stratejiler ve politikalar geliştirmelidirler. İmkan nispetinde birden fazla lehçenin öğrenilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır. Alfabe birliği üzerinde de çalışmaların devam etmesi ve sonuca ulaştırılması gerekmektedir.

DÜNYA TÜRK FORUMU

AKIL KİŞİLER KURULU 4. TOPLANTISI

Dil ve alfabe konusundaki çalışmalarda medya ve internet araçlarından, özellikle yaygın ve açık eğitim alanında etkin bir biçimde yararlanılmalı, ortak eğitim programları ve yazılımlar geliştirilmelidir.

Türk dünyasında ilişkilerin kalıcı hâle getirilmesi, karşılıklı bağımlılık ilişkilerinin geliştirilmesine bağlıdır. Bu nedenle, ekonomik işbirliği imkanlarının artırılması gerekmektedir.

Tarih boyunca kullanılan ve yerleşen **sembollerin birleştirici rolü** dikkate alınmalıdır. Bu yönde katkı sağlaması muhtemel Eski Türk Anıtları gibi alanlarda arkeolojik çalışmalar teşvik edilmelidir.

Türk halklarının özel **soy isimlerinde** gözlenen “-ov”, “-of”, “-ova” vb. yabancı kültür veya ulus etkisinin kaldırılması için bu eklerin kullanılmaması yönünde devletler ve toplum düzeyinde farkındalık oluşturulmaya çalışılmalıdır.

Çin - Türkiye ilişkilerinde Doğu Türkistan (Sincan) etkisi, Özbekistan ve Türkmenistan’ın Türk Konseyi üyelikleri, Küresel düzeyde yaygınlaşan Türk - İslam korkusu, diasporanın etkinliği için strateji ve politika arayışı gibi farklı konularda rapor oluşturmak üzere birer günlük **çalıştaylar** düzenlenmelidir.

Türk dünyasında geçerli olmak üzere öğrenci ve öğretim üyesi değişimini sorunsuz ve etkin bir şekilde sağlamak amacıyla **Erasmus benzeri bir program** hayata geçirilmelidir.

Uzun süre yabancı hâkimiyeti altında kalan belli başlı Türk toplumları ile ilgili araştırmalar yapmak üzere programlar geliştirilmelidir.

Türk dünyası ile ilgili çalışmalarda **envanter çıkarılmalı, yeni etkinlikler için açık çağrı** yapılmalıdır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Türk dünyası için vazgeçilmez öneme sahiptir. Stratejik konumu, toplumsal ve siyasi yapısı ve belli başlı küresel ve bölgesel aktörlere karşı uzun süredir yürüttüğü bağımsızlık mücadelesi nedeniyle resmî kurumlar, STK’lar ve Diaspora için özgün bir örnek teşkil etmektedir. Bu anlamda Kıbrıs bugüne kadar Türk dünyasından hak ettiği desteği görememiştir.

Kıbrıs’ta Rum tarafı, Ada’yı bir Rum devleti olarak görmekte ve bunun değiştirilemeyeceğini ileri sürmektedir. Rum tarafı uluslararası alanda zor durumda kaldığında adada üs açma gibi tarihî emelleri bulunan Rusya’ya koşmaktadır. Kuzey’i Avrupa Birliği’nin bir parçası olarak gören ama bunun hukuken uygulamayan AB ise ikiyüzlü davranmaktadır. Türkiye’de ve Türk tarafı içinde Ada’yı birleştirme ve Türk tarafının tarihî kazanımlarını göz ardı etme temayülleri endişe vericidir.

DÜNYA TÜRK FORUMU

AKIL KİŞİLER KURULU 4. TOPLANTISI

Özellikle Kuzey’de mülk sahibi olduğunu iddia eden Rumlara bireysel başvuru hakkı tanınması hâlinde durum 1974 yılındakinden daha kötüye gidebilir. Türk dünyası, Rum tarafının “eğer KKTC tanınırsa biz de Karabağ’ı tanırız” gibi tehditleri nedeniyle çekingen davranmaktadır.

Asıl endişe verici olan ise Türkiye’nin Ada ile ilgili politikasındaki belirsizliktir. Doğu Akdeniz’deki enerji alanındaki gelişmeler Ada’yı Türkiye ve Türk dünyası açısından daha da önemli hâle getirmiştir. Bu durumda “garantörlük hakları” başta olmak üzere, Kıbrıs’ta Türk tarafının kazanımları uluslararası hukuk ve yoğun bir kamu diplomasisi kullanılarak behemehâl korunmalıdır. Öte yandan, Türk tarafının hiçbir zaman için Rumları tehdit etmediği, tümüyle savunma amaçlı bir duruş içerisinde olduğu da yoğun bir kamu diplomasisi faaliyeti ile anlatılmalıdır.

Özbekistan ve Türkmenistan’ın Türk Konseyi’ne katılımları için bir heyet tarafından söz konusu ülkelere bu iki ülkede bulunan büyükelçiliklerin öncülüğünde ziyaretlerin gerçekleştirilmesi yönünde bir önceki Akil Kişiler Kurulu toplantısında dile getirilen önerinin ivedilikle gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Azerbaycan ordusunun belli mevzileri geri kazanması, Kafkasya’da dikkatle izlenilmesi gereken yeni bir durum oluşturmuştur. Azerbaycan’da oluşan bu yeni durum Türk dünyası ve Türk - Ermeni ilişkilerinin geleceği açısından dikkatle izlenmelidir.

DTF Akil Kişiler Kurulu üyeliğinin temsil kapasitesinin bölge ve cinsiyet gibi kıstaslar göz önünde bulundurularak ve ideolojik hassasiyet gözetmeksizin yeni üyelerle geliştirilmesi gerekmektedir.

Kızılelma Ödüllerinin kimlere verileceği ile ilgili çalışmaların titizlikle yürütülmeye devam edilmesi, başarı ve stratejik hedeflere hizmet dengesinin Türk dünyasında bütünleşmeye katkı sağlayacak şekilde korunması gerekmektedir.

01 Haziran 2016, İstanbul